

HANDREIKING ONTWIKKELINGSPERSPECTIEFPLAN (OPP)
in het voortgezet (speciaal) onderwijs

WIL JE MEER WETEN OVER HET OPP?

**Voor docenten,
ondersteuningsfunctionarissen
en schoolleiders in het voortgezet (speciaal) onderwijs**

**In opdracht van het Steunpunt Passend Onderwijs VO:
Alexander van der Weide
Willeke Doornbos**

Inhoud

1. De docent en het OPP	3
1.1 Onderwijsondersteuning	4
1.1.1 Respons op instructie (RTI).....	4
1.1.2 Convergente en divergente differentiatie.....	5
2. Ondersteuningsfunctionarissen & schoolleiders en het OPP	7
2.1 Handelingsplan.....	7
2.2 Handelingsplan wordt OPP.....	7
2.3 Doelen in het OPP.....	8
2.4 Ondersteuning en registratie.....	9
2.5 Toezicht op het OPP.....	10
2.6 Inspectie en het OPP.....	10
3. Het samenwerkingsverband en het OPP	11
3.1 Basisondersteuning	11
3.2 Extra ondersteuning.....	12
3.3 Toezicht op passend onderwijs.....	13
3.4 Geschillen	14
Literatuurlijst en bronnen	15

Deze handreiking is tot stand gekomen met dank aan:

- Marjan Zandbergen (OCW)
- Jurrien Robbe
- Wijnand Gijzen (Wijnand Gijzen onderwijsadvies)
- Siemon van der Wal
- Piet van der Pol (inspectie)
- Gea Spaans
- Albert Boelen (LESCO)
- Harriet Smit (SWV sterk VO)
- Marijke Beumer (Platform Praktijkonderwijs)

1. De docent en het OPP

De docent speelt een sleutelrol bij het vormgeven van passend onderwijs: de docent is immers degene die het onderwijs passend kan maken. Steeds meer is het besef gegroeid dat de kwaliteit van het onderwijs voor een belangrijk deel wordt bepaald door de professionaliteit van de docent.

Discussie

De discussies over passend onderwijs beperken zich vaak tot organisatorische kwesties, procedures en bekostiging. Dat is enerzijds begrijpelijk, omdat er op die terreinen ingrijpende veranderingen voor de deur staan. Anderzijds is het duidelijk dat het succes van Passend onderwijs voor een zeer groot deel wordt bepaald door het handelen van de docent.

Referentiekader

In het referentiekader passend onderwijs wordt gesteld dat leraren de belangrijkste actoren zijn bij de realisatie van het OPP. Dit betekent dat er hoge eisen dienen te worden gesteld aan het handelingsrepertoire van iedere docent. Een vroegtijdige signalering van problemen moet gevolgd worden door preventief handelen. De verwachting is dat er daardoor op termijn minder curatieve maatregelen nodig zijn en dat het aantal leerlingen met een startkwalificatie zal toenemen. Om dit ambitieuze doel te bereiken zullen leraren zich moeten professionaliseren op het terrein van de onderwijsondersteuning.

1.1 Onderwijsondersteuning

1.1.1 Respons op instructie (RTI)

De *Response to Instruction-gedachte* (RTI) is een preventieve vorm van leerlingenondersteuning waarbij de focus ligt op wat de hele klas nodig heeft.

Passend onderwijs betekent dat leerlingen worden gegroepeerd op basis van overeenkomstige kenmerken en onderwijsbehoeften.

In een klas zijn meestal drie groepen leerlingen te onderscheiden:

- Het basisaanbod van de middenmoot (de helft),
- Het intensieve aanbod voor de groep leerlingen daaronder (een kwart)
- Het verrijkte aanbod voor de groep leerlingen daarboven (een kwart).

Zo ontstaat een onderwijscontinuüm. De delen uit het onderwijscontinuüm zijn hiermee een antwoord op de groepen met verschillende onderwijsbehoeften. Het basisaanbod is afgestemd op de 'gemiddelde' leerling uit de schoolpopulatie en de leeropbrengsten die we met deze schoolpopulatie willen bereiken (tabel 1).

Verdeling	Onderwijscontinuüm	Onderwijsbehoeften
±25%	Verrijkt aanbod	Uitdaging, minder leertijd, kortere instructie, complexere stof, meervoudig strategiegebruik, cognitieve autonomie, etc.
±50%	Basisaanbod	Geen
±25%	Intensief aanbod	Herhaling instructie, meer leertijd, ondersteunende materialen, enkelvoudige leerstrategieën, meer sturing op het leren, concretere opgaven, etc.

Tabel 1: verdeling binnen het onderwijscontinuüm en bijpassende onderwijsbehoeften

In deze benadering wordt ervan uitgegaan dat de klas pedagogisch stabiel moet zijn. Dan kan worden gesteld dat 80% van de leerlingen voldoende moet scoren ten opzichte van hun uitstroomniveau. Als het groepsproces in de klas goed verloopt, en het welbevinden van de leerlingen in de klas goed is kan worden gekeken naar de leerlingen die nog niet tot deze 80% behoren. Uiteindelijk wordt gekeken naar die individuele leerling die dan alsnog gedragsproblemen, leerproblemen of taak- of werkhoudingsproblemen laat zien. De instructie levert niet de respons op dat de leerling de groepsdoelen haalt.

Om de respons op instructie in beeld te krijgen kunnen binnen de school drie criteria worden gehanteerd:

1. zijn er bij de leerling hiaten in leerstofbeheersing?
2. heeft de leerling achterblijvende resultaten?
3. is er sprake van 'niet gedijen'?

Als een van de criteria aan de orde is kan het aanbod en de instructie meer op maat worden gepland, bijvoorbeeld door het groepsaanbod te intensiveren. Is er daarna nog onvoldoende respons en blijven de hiaten, dan gaan we met individuele leerlingen het aanbod en de instructie aanpassen. Vastgesteld is dan dat de basisondersteuning niet voldoende biedt voor deze leerling.

De respons op instructie vormt dan het vertrekpunt voor de school om het extra handelen dat gevraagd is voor deze leerling, om het perspectief alsnog te realiseren, te formuleren.

- wat is er nodig om de hiaten weg te werken of naar welk niveau werkt deze leerling nu toe?
- hoe kunnen we zorgen dat de leerling weer de resultaten haalt die op grond van zijn perspectief mogen worden verwacht?
- hoe kunnen we zorgen dat deze leerling weer gaat gedijen in de klas?

Door de respons op de instructie in elke les te monitoren werken we preventief.

Meer lezen

www.wijnandgijzen.nl

1.1.2 Convergente en divergente differentiatie

Het omgaan met verschillen is duidelijk een complexe aangelegenheid.

De mate van effectiviteit van onderwijs is bovenal afhankelijk van de beschikbare tijd voor

- het onderwijs geven;
- het leren van de stof.

Aangezien tijd cruciaal is voor leerlingen, is het zorgelijk dat het efficiënt gebruik van onderwijstijd soms afneemt, omdat leraren meer tijd nodig hebben voor het orde houden.

Convergente differentiatie en het OPP

Werken met een OPP is goed te combineren met groepsgericht werken en convergente differentiatie. Bij convergente differentiatie is het curriculum dat bij het leerjaar hoort leidend voor het leerstofaanbod. Met een duidelijk omschreven groepsplan, waarin naast de basisaanpak ook de intensivering of verdieping die een deel van de leerlingen nodig heeft is beschreven, is het mogelijk om zoveel mogelijk in de klas als geheel doelgericht te werken. Dat maakt het aantrekkelijk om te investeren in kwaliteitsverbetering van het basis-, het intensieve en het verdiepte aanbod. Door eerst te intensiveren en daarna pas te dispensereren kunnen leerlingen zo lang en zoveel mogelijk meedoen met de basisgroep en blijven profiteren van de groepsinstructie en het leren van en met andere leerlingen. Bij convergente differentiatie blijft, zelfs als dispensereren nodig is, het aanbod dat bij het leerjaar hoort zoveel mogelijk de inhoud van het onderwijs. Convergente differentiatie heeft de minst negatieve effecten voor leerlingen die extra ondersteuning nodig hebben om hun perspectief te realiseren, zowel op cognitief als sociaal-emotioneel gebied. In de praktijk zullen docenten vooral ondersteund en geprofessionaliseerd moeten worden bij het vormgeven van intensieve instructie c.q. het klassenmanagement dat dit vereist. Daarnaast is het van belang rekening te houden met het gegeven, dat intensieve instructie alleen bij effectief gegeven groepsinstructie effectief is.

Divergent

Bij divergente differentiatie is niet het aanbod dat hoort bij het leerjaar, maar het functioneringsniveau van de leerling leidend voor het onderwijsaanbod. De instructieniveaus binnen een klas kunnen dan sterk uit elkaar lopen. Als men binnen een klas of school op deze manier spreekt over verschillende routes zijn er feitelijk meer groepen binnen een basis-, intensief of verdiepend aanbod. De school kan hierbij zo ver divergeren, dat dispensereren niet meer nodig is. De leerlingen krijgen het volledige aanbod dat aansluit bij

hun functioneringsniveau. Dit maakt dat er steeds meer niveaus in een klas komen. Dat teveel niveaus in klassen negatief resultaat hebben op de leerresultaten, vooral voor zwakke leerlingen, is bekend.

Aanbod in de klas

Het basisaanbod is afgestemd op hoe leerlingen presteren in de klas. Een subgroep ontvangt verlengde instructie, meer verwerking en/of meer leertijd om hen bij het basisaanbod te houden. Dit is het intensieve aanbod. Een ander deel van de leerlingen in een klas heeft meer uitdaging nodig. Voor hen vindt verdieping of verrijking plaats van het basisaanbod. We noemen dit intensiveren door stapelen. Voor leerlingen die jaar in jaar uit in het intensieve aanbod zitten, komt er echter een moment, waarop het niet meer lukt alle stof aan te bieden en we besluiten te gaan dispensereren. Daarmee wordt kortweg bedoeld niet dezelfde stof in meer tijd, maar minder stof in dezelfde tijd. Bij het besluit om leerstof over te slaan, dus dispensatie van leerstof voor de leerling kunnen er consequenties zijn voor de uitstroom. Het voordeel van dispensereren in combinatie met convergent differentiëren is dat de leerling wel toe kan komen aan de stof uit de hogere leerjaren die wel relevant is voor zijn uitstroombestemming. Bij divergente differentiatie, meestal in de vorm van tempodifferentiatie, eindigt de leerling in de leerstof en heeft nooit kennis gemaakt met voor hem relevante onderdelen uit de stof van hogere leerjaren. Met dispensereren neemt de school gelijktijdig een besluit over de uitstroombestemming en dat kan al zo zijn als het maar over één vak gaat.

Leerlijnen

Een groepsplan opstellen gaat sneller als per vak in school de leerlijnen goed zijn uitgewerkt: de eind- en tussendoelen, de leerinhouden, didactiek, roostertijd om deze doelen te bereiken en wat passende toetsen zijn om de ontwikkeling van de leerlingen in een lijn te volgen. De start ligt bij het uitwerken van de basislijn. Na afronding van het groepsplan vindt cyclisch in de groepsbespreking de evaluatie plaats of de gestelde doelen bereikt zijn en of de leerling zich naar verwachting ontwikkelt. Het is van belang regelmatig kritisch te bekijken of de leerling nog het juiste aanbod ontvangt. Voor leerlingen die goed presteren in het vso kan divergente differentiatie nodig kan zijn. Vooral de meer begaafde leerlingen met moeilijk te hanteren gedrag zouden in alle opzichten baat hebben bij een meer uitdagende leeromgeving. Onderdeel van die leeromgeving is passende instructie. De parallel met (hoog)begaafde leerlingen in het regulier voortgezet onderwijs gaat hier niet op, omdat we spreken over de betere leerlingen in de context van speciaal onderwijs. Aanvankelijk zal het lukken om deze subgroep binnen een model van convergente differentiatie voldoende verbreding en verdieping aan te bieden en kan divergente differentiatie voor deze leerlingen wenselijk zijn. Deze groep in het vso vraagt niet alleen om verdiepen en verbreden, maar moet ook versnellen onder aangepaste instructiecondities.

Meer lezen

'Duiden en doen' versie SBO ((V)SO), Chris Struiksmā, 2011. Werken aan kerndoelen, referentieniveaus, leerstandaarden, leerlijnen en ontwikkelingsperspectieven.
<http://www.leerlijnen.cedgroep.nl/wat-zijn-leerlijnen/publicaties.aspx>

2. Ondersteuningsfunctionarissen & schoolleiders en het OPP

2.1 Handelingsplan

In het oude systeem werd er een handelingsplan opgesteld voor leerlingen met een leerling gebonden financiering (LGF), LWOO of PRO indicatie. In het voortgezet speciaal onderwijs (VSO) werd voor alle leerlingen een handelingsplan opgesteld.

2.2 Handelingsplan wordt OPP

Het handelingsplan wordt vanaf 1 augustus 2014 vervangen door het OPP. Voor het vso is deze verplichting per 1 augustus 2013 al ingegaan. Bij sommige leerlingen wordt er vanaf de start in het voortgezet onderwijs een OPP opgesteld, bij andere leerlingen komt het tijdens de schoolloopbaan aan de orde. Dat kan bijvoorbeeld als een ondersteuningsbehoefte pas later zichtbaar is, of als een ziekte of beperking zich op latere leeftijd manifesteert. Ook kan het zijn dat het OPP tussentijds moet worden bijgesteld, omdat de doelen te laag of te hoog zijn ingeschat. De wet schrijft daarom voor dat de school het OPP jaarlijks met de ouders moet evalueren en bijstellen.

Ondanks alle ondersteuning en inzet kan het toch gebeuren dat de school tot de conclusie komt dat zij niet (meer) de benodigde ondersteuning kan bieden. De school gaat dan op zoek naar een andere school (binnen het SWV) die het onderwijs en de aanpak kan bieden die de leerling nodig heeft. Wanneer de ouders en de ontvangende school het met dit aanbod eens zijn, is er uiteraard geen probleem.

Verschillen OPP met het handelingsplan

In het nieuwe stelsel passend onderwijs wordt het handelingsplan vervangen door het OPP. Niet alleen de naam is anders, er zijn meer verschillen tussen het oude handelingsplan en het nieuwe ontwikkelingsperspectief.

1. Het ontwikkelingsperspectief beschrijft vanuit de mogelijkheden van de leerling, meer dan het handelingsplan, de ontwikkelingsmogelijkheden op de lange termijn.

Hierbij wordt gekeken naar:

- de einddoelen die passen bij het perspectief(uitstroom) van de leerling
- de doelen die in de volgende onderwijsinstelling behaald moeten worden

Vervolgens wordt in het handelingsdeel van het OPP beschreven welk handelen nodig is om de doelen te bereiken. Je zou ook kunnen zeggen dat een handelingsplan vaak werd geschreven als er een hiaat was opgetreden, terwijl een ontwikkelingsperspectief beschrijft wat nodig is om hiaten te voorkomen.

2. Een tweede verschil is dat het handelingsplan een afspraak was tussen ouders en school; beiden moesten het erover met elkaar eens zijn. Het ontwikkelingsperspectief wordt opgesteld door de school zelf. Wel gebeurt dat in overleg met de ouders. Dat overleg heet 'op overeenstemming gericht overleg (OOGO)'.

2.3 Doelen in het OPP

Het OPP bevat:

1. (onderwijs)doelen
2. de ondersteuningsbehoefte van een leerling.

1. Doelen

- De eerste stap in het passend maken van het onderwijsaanbod, is het bepalen van de gewenste leeropbrengsten voor de populatie leerlingen die de school bezoekt. Deze worden sterk beïnvloed door de eindtermen die voor de diverse leerstromen binnen het onderwijs zijn vastgesteld.
- Vervolgens kijkt elke docent naar zijn groep leerlingen. Wat zijn de mogelijkheden van deze klas? Wat betekenen de gewenste leeropbrengsten voor het onderwijs aan deze klas. Liggen alle leerlingen op koers, waar liggen hiaten voor de hele klas of subgroepen?
- Als laatste kijkt de docent naar de leerling met een te grote afstand tot de gewenste leeropbrengst. Welke doelen gaat deze leerling halen?

Uit onderzoek van de onderwijsinspectie (2010) is gebleken dat leerlingen met specifieke onderwijsbehoeften de meeste voortgang boeken als zij zo lang mogelijk bij het programma van hun basisgroep gehouden worden, aangevuld met geïntensiveerde oefening en instructie (convergente differentiatie).

2. Ondersteuningsbehoefte

Als de leerling met een grote afstand tot de gewenste opbrengst toch de groepsdoelen moet halen betekent dit onmiddellijk iets voor de ondersteuningsbehoefte: deze behoefte zal groot zijn.

- De docent moet de behoefte om kunnen zetten in handelen:
  - wat heeft deze leerling op deze school en in mijn klas nodig om de doelen die ik voor de hele groep heb gesteld, te halen?
  - Wat heeft deze leerling nodig om de schoolstandaard, de opbrengsten die we voor een leerweg op deze school hebben vastgelegd, te realiseren?
- Door terug te redeneren vanuit het perspectief (uitstroom) kunnen vanuit einddoelen tussendoelen worden geformuleerd.
- De redeneertrant van denken en handelen is van achter naar voren, vanuit de gewenste opbrengsten (uitstroom) terug naar het begin.
- Het onderwijsprogramma voor de leerling is daarmee weg te zetten in de tijd.
- De doelen en tussendoelen worden gekoppeld aan het handelen en de lessen van morgen in de klas.

Meer lezen

www.wijnandgijzen.nl

2.4 Ondersteuning en registratie

Wanneer de basisondersteuning ontoereikend is om het verwachte en onderbouwde uitstroomperspectief van een leerling te realiseren, is extra ondersteuning mogelijk. Deze ondersteuningsbehoefte manifesteert zich in veel gevallen geleidelijk. Bij de eerste signalering begint de school deze gegevens en inclusief het daarbij ingezette handelen te registreren in het leerlingvolgsysteem. Het handelen krijgt een plaats in het groepsplan en de signalen worden verwerkt in het leerlingvolgsysteem. Op deze manier groeit er een ondersteuningsdocument.

Ouders

Veel scholen hebben de registratie van zowel de groepsplannen als het handelen een plek gegeven in het (digitale) leerlingvolgsysteem. Hierbij is het van belang om de leerling en de ouders vroegtijdig te betrekken. Zodra de gegevens worden gebruikt om de leerling in de ondersteuningsstructuur van de school te bespreken is er toestemming van de ouders/leerling nodig.

Ondersteuningsdocument

Het ondersteuningsdocument is bedoeld om een breed beeld te krijgen van een leerling die extra ondersteuning nodig heeft. Op het moment dat er extra ondersteuning wordt vastgesteld en toegewezen moet er een OPP worden opgesteld. Het OPP maakt onderdeel uit van het (OWR).

Het bestaat uit meerdere delen:

- gegevens van de leerling
- inventarisatie van de informatie van de leerling, de school en de thuissituatie
- het OPP

NB: Voor leerlingen in het praktijkonderwijs kan het OPP worden toegevoegd aan het IOP.

Bij iedere volgende stap in de ondersteuningsroute wordt de informatie aangevuld in het leerlingvolgsysteem. Hierbij wordt bekeken welke relevante informatie nog ontbreekt en hoe dit verzameld kan worden om een leerling passend te ondersteunen. Als er naast onderwijsondersteuning ook opgroei- en opvoedondersteuning nodig is stemt de school dit af met de ketenpartners van de school (1 kind, 1 gezin 1 plan en 1 regisseur).

Het ingevulde ondersteuningsdocument is samen met het onderwijskundig rapport (OWR) bij een overstap in het onderwijs de basis voor het aanbieden en waar nodig aanvragen van onderwijsondersteuning.

Het ondersteuningsdocument is dus vooral een hulpmiddel om te komen tot de juiste ondersteuning en is geen doel op zich.

Hierbij is het aan te bevelen om in het document of leerlingvolgsysteem duidelijk te laten zien welke informatie (al) is verzameld, welke nog ontbreekt en waar mogelijk nog nieuwe informatie moet worden verzameld. Niet ieder vakje in een format ondersteuningsdocument of leerlingvolgsysteem zal relevant zijn, dus niet in overal hoeft informatie te staan.

Meer lezen

www.sterkvo.nl,

Meer informatie en een voorbeeld van een ondersteuningsdocument

<http://www.sterkvo.nl/index/basisdocumenten/groeidocument>

2.5 Toezicht op het OPP

Scholen moeten kunnen laten zien dat leerlingen voldoende voortgang boeken als er extra handelen wordt ingezet. Hiervoor wordt het OPP zodanig opgesteld dat de ontwikkeling van deze leerlingen kan worden gevolgd. Er wordt een voortgangsregistratie bijgehouden met de gegevens die op gedurende het schooljaar beschikbaar komen over de ontwikkeling van de leerling.

Te denken valt hierbij aan de ontwikkeling van:

- het leren;
- de werkhouding;
- het welbevinden;
- de sociaal emotionele ontwikkeling waaronder het gedrag.

Scholen voor regulier onderwijs moeten vanaf 1 augustus 2014 in het Basisregister Onderwijs (BRON) aangeven wanneer een leerling een OPP heeft. Hiervoor is een wetsvoorstel in voorbereiding.

2.6 Inspectie en het OPP

De Inspectie van het Onderwijs ziet toe op de kwaliteit van het onderwijs, en daarmee ook op het OPP.

Wet kwaliteit en toezicht vso

Vanaf 1 augustus 2013 geldt de Wet Kwaliteit vso. Vanaf deze datum werken alle scholen met het OPP en vervalt het handelingsplan. Daarom beoordeelt de inspectie de onderwijsondersteuning vanaf schooljaar 2013/2014 geheel volgens het nieuwe kader, waarin het OPP centraal staat. De indicatoren uit het vorige toezichtkader (gebaseerd op handelingsplannen) worden dan niet meer gebruikt. De inspectie beoordeelt twee indicatoren uit het toezichtkader (voortgezet) speciaal onderwijs de komende jaren telkens wat strenger. Het gaat om indicator 2.1 en indicator 8.2.

Meer lezen

www.wetkwaliteitvso.nl

www.onderwijsinspectie.nl

www.passendonderwijs.nl

3. Het samenwerkingsverband en het OPP

De wetwijziging Passend Onderwijs is per 1 augustus 2014 van kracht. De zorgplicht voor schoolbesturen gaat in en er wordt gestart met de overgang naar een nieuw bekostigingsstelsel waarbij de lichte en de zware ondersteuningsmiddelen geleidelijk naar het samenwerkingsverband (SWV) worden overgeheveld. Deze middelen worden onder andere ingezet om het onderwijsperspectief (de uitstroom) van alle leerlingen te realiseren. De extra ondersteuning die leerlingen nodig hebben gaat het SWV vanaf 1 augustus 2014 organiseren en betalen.

Zorgplicht

Schoolbesturen krijgen vanaf 1 augustus 2014 zorgplicht. Zorgplicht betekent dat scholen ervoor moeten zorgen dat iedere leerling die op hun school zit, of die zich bij hun school aanmeldt een passende onderwijsplek binnen het SWV krijgt. Bij uitvoering van de zorgplicht, moet het schoolbestuur eerst kijken wat de school zelf kan doen. Als een leerling extra ondersteuning nodig heeft of het beste naar een andere school binnen het SWV kan gaan, dan moet de school in samenwerking met het SWV zorgen voor passende ondersteuning of een goede plek voor die leerling. Dit vraagt van schoolbesturen om samen met ouders het best passende onderwijstraject voor iedere leerling te bepalen.

Meer lezen

www.passendonderwijs.nl

Stroomschema's over de werking van zorgplicht

<http://www.passendonderwijs.nl/nieuws/stroomschemas-helpen-scholen-bij-uitvoeren-zorgplicht-2/>

3.1 Basisondersteuning

Goed onderwijs en een goede ondersteuning vormen de basis voor het realiseren van het perspectief (de uitstroom) voor alle leerlingen. In de wet Passend Onderwijs komt het begrip basisondersteuning niet voor. Om ouders en leerlingen te laten weten wat zij van school mogen verwachten en wat de school kan bieden, gebruiken veel scholen wel deze term. Het referentiekader van de sectorraden biedt daarbij houvast. In de ondersteuning die een school kan bieden zitten duidelijke verschillen. Een samenwerkingsverband spreekt daarom af wat elke school minimaal aan ondersteuning kan bieden.

Ondersteuningsprofiel

- Elk schoolbestuur beschikt over een schoolondersteuningsprofiel dat de basisondersteuning en vormen van beschikbare extra ondersteuning binnen de school beschrijft. Hierbij worden ook de ambities voor de toekomst beschreven.
- Ook de scholen voor vso beschrijven hun ondersteuningsaanbod en leveren vanuit hun expertise een bijdrage aan het samenwerkingsverband. Een goede beschrijving van de arrangementen van het voortgezet speciaal onderwijs maakt deze inzichtelijk zodat ze desgewenst flexibel kunnen worden ingezet als (tijdelijke) voorziening voor leerlingen in het regulier onderwijs.

- De ondersteuningsprofielen worden binnen het samenwerkingsverband op elkaar afgestemd omdat het samenwerkingsverband moet toetsen of sprake is van een dekkend aanbod waarbij we alle leerlingen passend onderwijs bieden.
- Het samenwerkingsverband bepaalt het minimale niveau van basisondersteuning dat alle scholen dienen te hebben, dat wil zeggen het geheel aan ondersteuning(svoorzieningen) dat op elke school tenminste aanwezig moet zijn.
- In het ondersteuningscontinuüm van het samenwerkingsverband vo is het vso een belangrijke partner zeker in de extra ondersteuning met bijbehorende arrangementen.

Is basisondersteuning op alle scholen gelijk?

De basisondersteuning is niet landelijk vastgesteld. Samenwerkingsverbanden bepalen zelf het niveau van basisondersteuning die de scholen binnen het samenwerkingsverband bieden. De basisondersteuning kan dus verschillen per regio. De kwaliteit van de basisondersteuning moet voldoen aan door de onderwijsinspectie vastgestelde normen.

De basisondersteuning wordt op alle scholen in het samenwerkingsverband aangeboden. In de basisondersteuning van elk schoolondersteuningsprofiel komen de volgende vier zaken altijd terug:

1. preventieve- en licht curatieve interventies (signaleren en werken aan oplossen van leer- en opvoedproblemen);
2. ondersteuningsstructuur (organisatie in de school, aanwezige expertise en samenwerking met externen);
3. planmatig werken (indicatoren zorg en begeleiding van de onderwijsinspectie);
4. de kwaliteit van de basisondersteuning (criterium is het toezichtkader van de onderwijsinspectie).

De basisondersteuning kan per school verschillend worden uitgevoerd. Het pedagogisch concept van de school kleurt de wijze van vormgeving van de basisondersteuning en het gehele onderwijs. Het ondersteuningsplan van het samenwerkingsverband beschrijft op hoofdlijnen wat van elke reguliere school verwacht wordt. Hoe een school dat invult, organiseert en uitvoert is de verantwoordelijkheid van de school.

3.2 Extra ondersteuning

Bij de toewijzing van extra ondersteuning gaat het om ondersteuning waarvoor wettelijk gezien een toelaatbaarheidsverklaring (TLV) van een Commissie van Advies (CvA) nodig is in een vso school.

Wettelijk kader

- a. Het SWV stelt *procedure en criteria vast* voor plaatsing in het VSO (artikel 18a, lid 8 sub c WPO)
- b. het SWV beoordeelt de toelaatbaarheid van een leerling tot het VSO op verzoek van het schoolbestuur waar de leerling is aangemeld of staat ingeschreven

- c. een toelaatbaarheidsverklaring (TLV) heeft betrekking op één of meer schooljaren (artikel 40, lid 15 WEC)
- d. geen bekostiging in het VSO zonder toelaatbaarheidsverklaring van het SWV (artikel 40, lid 10, WEC)
- e. het SWV adviseert over de ondersteuningsbehoefte van een leerling op verzoek van het schoolbestuur waar de leerling is aangemeld of staat ingeschreven (betreft de overige extra ondersteuning)

Er is geen wettelijk verplichte inhoudelijke toetsing door de CvA van het SWV nodig wanneer de extra ondersteuning wordt gerealiseerd in een reguliere VO school of in een tijdelijke setting. Het Referentiekader Passend onderwijs geeft aan dat er een multidisciplinaire structuur aanwezig moet zijn in het SWV (of de regio) die het proces van toekenning van extra ondersteuning (en extra middelen) ondersteunt.

Hierbij gaat het om extra ondersteuning:

- in de reguliere VO school;
- in een tussenvoorziening of orthopedagogisch didactisch centrum (OPDC).

Toewijzing en deskundigheid

Het SWV heeft eigen beleidsruimte in de wijze waarop het SWV de beoordeling van de toelaatbaarheid (formele toets) vormgeeft en de wijze waarop het SWV de advisering door deskundigen organiseert.

Het AMvB geeft hierover aan dat het SWV zich moet laten adviseren door ten minste een orthopedagoog en een tweede deskundige, afhankelijk van de ondersteuningsvraag van de leerling zoals die naar voren komt uit de informatie van de school en de ouders. De tweede deskundige kan een kinder- of jeugdpsycholoog zijn, een pedagoog, een maatschappelijk werker, een arts of een kinderpsychiater.

Meer lezen

www.passendonderwijs.nl

3.3 Toezicht op passend onderwijs

Om aan alle kinderen daadwerkelijk een goede onderwijsplek te kunnen bieden, vormen reguliere en speciale scholen samen regionale SWV-en. De scholen in het SWV maken afspraken over de ondersteuning aan leerlingen en de bekostiging daarvan.

Ten minste jaarlijks evalueert het SWV met de scholen de inzet en opbrengsten van de extra bekostigde ondersteuning. Op basis van deze evaluatie treft de het SWV samen met de scholen, indien nodig, extra maatregelen om de extra ondersteuning te bieden of bij te stellen. Hierbij kan er bijvoorbeeld sprake zijn van :

- aanvullende scholing of professionalisering;
- het opstellen of bijstellen van ondersteuningsarrangementen.

De afspraken binnen het SWV zijn van invloed op de ondersteuning die de school kan bieden.

De afspraken over de ondersteuning die kan worden geboden binnen het SWV wordt eens per vier jaar vastgelegd in het ondersteuningsplan van het SWV en de

ondersteuningsprofielen van de scholen. Op dit moment vinden er veel ontwikkelingen plaats met betrekking tot de ondersteuning. Veel SWV-en en scholen kiezen ervoor om het ondersteuningsplan en de ondersteuningsprofielen de komende jaren een keer per jaar aan te passen.

Meer informatie

<http://www.onderwijsinspectie.nl/actueel/publicaties/toezichtkader-samenwerkingsverbanden-primair-en-voortgezet-onderwijs.html>

3.4 Geschillen

Er is een landelijke tijdelijke geschillencommissie OPP waar geschillen kunnen worden voorgelegd over het vaststellen en bijstellen van het OPP van leerlingen in het (v)so. De Commissie neemt tevens geschillen in behandeling, ingediend door ouders van kinderen die ingeschreven staan op scholen die deel uitmaken van de drie SWV-en die op experimentele basis een jaar eerder starten met de invoering van de Wet passend onderwijs. Het gaat dan om geschillen over toelating van leerlingen met een extra ondersteuningsvraag, verwijdering van leerlingen en over het OPP. De Commissie wordt in stand gehouden door Stichting Onderwijsgeschillen. De Commissie is ingesteld voor de periode 1 augustus 2013 tot 1 augustus 2014. Met ingang van 1 augustus 2014 zal de Landelijke tijdelijke geschillencommissie OPP overgaan in de Geschillencommissie passend onderwijs.

Benoeming leden commissie

Op grond van de toepasselijke regelingen worden de leden en de voorzitters van de Commissie benoemd en ontslagen door de minister van OCW. De benoeming van de voorzitters en leden van de Commissie vond plaats op basis van bindende gezamenlijke voordrachten van de landelijke ouderorganisaties (LOBO, NKO, OUDERS&COO en de VOO), de landelijke patiënten- en gehandicaptenorganisaties (Balans, CG-Raad en Platform VG) en de sectororganisaties (PO-Raad en VO-raad).

Aansluiting

Alle scholen voor primair onderwijs en voortgezet onderwijs zijn van rechtswege aangesloten bij deze Commissie, zodat hiervoor geen aparte aansluiting is vereist. De kosten van deze Commissie worden gedragen door het ministerie van OCW.

Meer lezen: www.onderwijsgeschillen.nl

Literatuurlijst en bronnen

Rijksoverheid: www.passendonderwijs.nl

VO-raad: <http://steunpuntpassendonderwijs-vo.nl/>

Steunpunt passend onderwijs: www.steunpuntpassendonderwijs.nl

Wijnand Gijzen onderwijsadvies: www.wijnandgijzen.nl

Inspectie van het Onderwijs (2013) www.onderwijsinspectie.nl

Samenwerkingsverband Sterk VO www.sterkvo.nl

Invoeringsplan Passend Onderwijs (december 2007). OCW. Den Haag

'Passende perspectieven', SLO

PO-Raad, WEC-Raad, VO-Raad, MBO-Raad, AOC-Raad (2010). Passend onderwijs en het referentiekader voor de zorgplicht.

Clijsen, A., Pieterse, E., Spaans, G., & Visser, J. (2009). Werken vanuit een ontwikkelingsperspectief in het SBO. Woerden: WSNS+/SBO Werkverband

'Duiden en doen' versie SBO ((V)SO), Chris Struiksma, 2011. Werken aan kerndoelen, referentieniveaus, leerstandaarden, leerlijnen en ontwikkelingsperspectieven

'Handelingsgericht werken: een handreiking voor het schoolteam', Noëlle Pameijer, Tanja van Beukering en Sonja de Lange, 2009, Acco, Den Haag

Marzano, R.J. ((2007). Wat werkt op school. Research in actie. Middelburg: Meulenberg

Lieshout, T. van (2009) Pedagogische adviezen voor speciale kinderen. Een praktisch handboek voor professionele opvoeders, begeleiders en leerkrachten. Houten: Bohn Stafleu Van Loghum.

Hattie (2003). Teachers make a difference? What is the research evidence? University of Auckland: Australian Council for Educational Research.